

Савосько В. М. Динаміка видового складу дендрофлори колишнього ботанічного саду Криворізького державного педагогічного університету / В. М. Савосько, К. М. Ювченко // Проблеми екології та екологічної освіти: Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції. – Кривий Ріг: Видавничий дім, 2007. – С. 105-107

ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЇ ТА ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

*Матеріали
VI Міжнародної науково-практичної
конференції*

**Кривий Ріг
«Видавничий дім»
2007**

УДК 504+524+581.5+37.033

ББК 28.081+74.200.51

П 78

Проблеми екології та екологічної освіти:

П 78 Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції. – Кривий Ріг: Видавничий дім, 2007. – 214 с.
ISBN 978-966-2915-58-7

Статті й тези засвідчують теоретичні й прикладні різноспрямовані екологічні дослідження, обґрунтування охорони довкілля, здоров'я людини й пропаганди екологічних знань.

УДК 504+524+581.5+37.033

ББК 28.081+74.200.51

П 78

Редакційна колегія:

А. П. Травлєєв (докт. біол. наук, проф., член-кор. НАН України, акад. УЕАН);

Ю. І. Грицан (докт. біол. наук, проф.);

В. М. Зверковський (докт. біол. наук, проф.);

І. С. Паранько (докт. геогр. наук, проф.);

В. І. Шанда (канд. біол. наук, проф., акад. УЕАН);

Л. В. Григоренко (канд. пед. наук, доц.);

Н. В. Гнілуша (канд. пед. наук, доц., член-кор. МАНПО, акад. МАБЖ);

С. В. Рева (канд. біол. наук, доц.);

В. М. Савосько (канд. біол. наук, доц.)

Затверджено до друку вченою радою
Криворізького державного педагогічного університету
(протокол №4 від 08.11.2007)

ISBN 978-966-2615-58-7

© КДПУ, 2007

Таблиця 1. Кількісні показники структури ґрунтового покриву

Назва ЕГА	n'	Площі контурів			W _k	W _c	
		max	min	середня			
Солончак гідроморфний	8	4358,97	23,31	873,40	6987,18	0,14	0,18
С. нг	7	1287,88	17,48	505,33	3537,30	0,13	0,09
С. нг tr	2	279,72	273,89	276,81	553,61	0,04	0,01
С. лучний	1	1252,91	1252,91	1252,91	1252,91	0,02	0,03
С. лучно-болотний	2	1351,98	81,59	716,78	1433,57	0,04	0,04
Солонешь лучний	1	955,71	955,71	955,71	955,71	0,02	0,03
С. болотний	4	273,89	40,79	123,83	495,34	0,07	0,01
С. автоморфний	10	3508,16	40,79	584,50	5844,99	0,18	0,15
С. автоморфний кп	1	425,41	425,41	425,41	425,41	0,02	0,01
Чорнозем солончаковий	2	244,76	64,10	154,43	308,86	0,04	0,01
Ч. солончакуватий	3	7138,69	40,79	2406,76	7220,28	0,05	0,19
Ч. солонцевий	2	378,79	23,31	201,05	402,10	0,04	0,01
Ч. звичайний орний	2	1177,16	233,10	705,13	1410,26	0,04	0,04
С. нг по	3	996,50	932,40	965,42	2896,27	0,05	0,08
С. нг кп	2	903,26	390,44	646,85	1293,71	0,04	0,03
Солончакувато-лучні	1	734,27	734,27	734,27	734,27	0,02	0,02
Лучно-солонцові	2	1660,84	256,41	958,62	1917,25	0,04	0,05
Відкриті водойми	1	23,31	23,31	23,31	23,31	0,02	0,00
Ґрунтові дороги	2	209,79	11,66	110,72	221,45	0,04	0,01

Примітка. ЕГА – елементарний ґрунтовий ареал; n' – кількість контурів; W_k – частка від кількості контурів; W_c – частка від загальної площі; tr – транзитний; кп – короткопрофільний; нг – напівгідроморфний; по – періодично обводнений; max – максимум; min – мінімум.

Таблиця 2. Складність структури ґрунтового покриву

Показник	Позначення	Значення
Загальна площа	S	37913,75 м ²
Загальна кількість контурів	n	56
Ентропійна міра складності	H	3,49
Максимальна ентропія	H max	4,25
Ентропійна міра різноманіття	H*	3,84
Коефіцієнт неоднорідності	K	0,93
Міра невірноваженості	H ₁	0,76
Міра одноманітності	H ₂	0,82
Показник складності	H ₃	0,18
Індекс дробовості контурів	I'	0,01
Коефіцієнт складності	K'	0,09
Коефіцієнт роздрібності площ	K*	0,02

Література:

1. Викторов А. С. Рисунок ландшафта. – М.: Мысль, 1986. – 179 с.
2. Куша Ю. С., Сметана Н. М. Наземна мезофауна південно-західної частини Криворіжжя (на прикладі Всебратського) // Матеріали Другої міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених. – Кривий Ріг: Видавничий дім, 2006. – 156 с.
3. Сметана А. Н., Сметана С. Н. Гумусообразование на отвалах Криворіжжя // Тезиси докладов 8 международной конференции студентов и аспирантов по фундаментальным наукам «Ломоносов – 2001», секция «Почвоведение» (10 – 13 апреля 2000 г.). – М.: МГУ, 2001. – С. 113.
4. Юшук Е. Д. Некоторые изменения почв под лесной растительностью в техногенных ландшафтах Криворожского железорудного бассейна // Биологические исследования степных лесов, их охрана и рациональное использование. – Днепропетровск: ДГУ, 1982. – С. 95-104.

ДИНАМІКА ВИДОВОГО СКЛАДУ ДЕНДРОФЛОРИ КОЛИШНЬОГО БОТАНІЧНОГО САДУ КРИВОРІЗЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Савосько В. М., Ювченко К. М.,
Криворізький державний педагогічний університет

Озеленення населених місць особливо важливо сьогодні, коли в міру росту великих міст з'явилися і загострилися проблеми, зумовлені якраз їх непомірним зростанням. Однак дуже часто створені зелені насадження залишалися без достатнього догляду, тому їх дендрологічний склад зазнавав певних змін. Яскравим прикладом такого явища є дендрарій Криворізького державного педагогічного університету. Дослідження динаміки видового складу дендрофлори колишнього ботанічного саду Криворізького державного педагогічного університету і було обрано метою нашої роботи.

Ботанічний сад Криворізького державного педагогічного університету був створений на початку 30-х рр. на березі р. Сакагань як база проведення наукових досліджень та педагогічних заходів. Свого розквіту він досяг в 60 роках минулого століття. На той час в ньому було зібрано 150 видів і форм декоративних деревних і чагарникових порід, що відносяться до 81 роду та 38 родин (Добровольський, 1966). В подальшому мало місце зменшення уваги до ботанічного саду, що зумовлено комплексом причин. Цьому сприяло будівництво нового корпусу університету по проспекту Гагаріна, де і був створений новий ботанічний сад. Зелені насадження старого ботанічного саду наприкінці 70-их років минулого століття були передані на баланс Зеленого господарства міста (усне повідомлен-

ня проф. В.І Шанди). В наш час дендрарій колишнього ботанічного саду КДПУ має назву «Дитячий сквер по вул. Харитоновна».

Протягом 2006-2007 р. шляхом експедиційних виїздів нами були проведені дослідження сучасного стану дендрофлори Дитячого скверу. Під час виїздів проводилось визначення видів та нанесення їх місць розташування на план-схему. Крім того, виконувалась оцінка екологічного стану дендрофлори за шкалою Алексєєва (Алексєєв, 1989) та оцінка їх використання з точки зору фітодизайну (Кучерявий, 2005). Назви рослин подавались за «Определителем высших растений Украины» (Доброчаева, Котов, Прокусин і др., 1989). Таксономічний склад сьогодення порівнювався з результатами минулих досліджень: з 1966 р. (дані І. А. Добровольського) та з 1985 р. (результати інвентаризації Зеленого господарства міста).

В результаті досліджень було встановлено, що в наш час деревно-чагарникові насадження Дитячого скверу нараховують 50 видів, які відносяться до 21 родини та 36 родів. Найбільш поширені родини: Розові, Кленові та Вербові. З точки зору фітодизайну у більшості випадків дерева та чагарники утворюють біогрупи та солітери.

За останні сорок років в таксономічному складі дендрофлори Дитячого скверу мало місце зменшення різноманіття. Так, в 2006 р., в порівнянні з 1966 р. зменшилось: кількість родин - в 1,95 разів, родів - в 2,33, видів - в 1,94 (рис.)

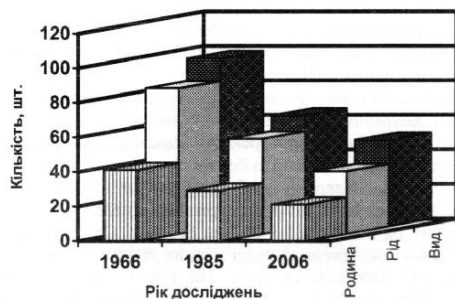

Рис. Динаміка таксономічної структури дендрофлори колишнього ботанічного саду Криворізького державного педагогічного університету

За шкалою Алексєєва більша частина насаджень (30 %) відносяться до категорії „ушкоджених». Вони характеризуються зниженням густоти крони за рахунок прорідження скелетної частини крони. Однак, в цілому, екологічний стан дендрофлори скверу може бути оцінений як задовільний, більшість рослин досягли свого біологічного дозрівання.

Слід відзначити, що з насаджень зникли в більшості випадків високодекоративні чагарники. Вони, як відомо, мають дуже короткий вік життя - біля 20-30 років. Водночас декоративні чагарники потребують ретельного догляду. Також вони є дуже привабливими для «зелених вандалів».

Всього з насаджень дендрарію колишнього ботанічного саду КДПУ зникло понад 40 видів представників дендрофлори, які відносяться до 20 родин:

- родина Тисові (Taxaceae) – тис ягідний;
- родина Таксодієві (Taxodiaceae) – метасеквойя гілтостробусовидна;
- родина Маслинові (Elagnaceae) – маслинка вузьколиста;
- родина Ефедрові (Elaeagnaceae) – ефедра хвощова;
- родина Еукомієві (Euphorbiaceae) – евкомія в'язолиста;
- родина Молочайні (Euphorbiaceae) – секуренага кушова.
- родина Фісташкові (Anacardiaceae) – скумпія звичайна, сумах пухнастий;
- родина Бігнієві (Bignoniaceae) – капсис повзучий, катальпа;
- родина Самишові (Buxaceae) – самшит;
- родина Бруслинові (Celastraceae) – бруслина;
- родина Деренові (Cornaceae) – дерен справжній, свидина;
- родина Агросові (Grossulariaceae) – агрус відхилений, смородина срібляста, смородина чорна;
- родина Магнолієві (Magnoliaceae) – півонія деревовидна;
- родина Жовтецеві (Ranunculaceae) – ломиніс звичайний;
- родина Рутові (Rutaceae) – бархат амурський, птелея;
- родина Сапіндові (Sapindaceae) – мильне дерево, ксантоцерас горобинолистий;
- родина Пасльонові (Solonaceae) – дереза звичайна;
- родина Крокичкові (Staphyleaceae) – крокичка;
- родина Тамарикові (Tamaricaceae) – тамарикс.

Незважаючи на таку спорідненість дендрофлори, все ж таки її сучасний флористичний склад налічує в собі ще такі реліктові дерева як гінкго дволодний, сосна кримська, сосна звичайна, ялина колюча.

Таким чином, нами був досліджений сучасний таксономічний склад дендрофлори колишнього ботанічного саду КДПУ. Недивлячись на те, що мало місце значне його збіднення, цей об'єкт озеленення потребує подальшого вивчення та охорони.